

SUPPORT TO THE ARMENIA-TURKEY
NORMALISATION PROCESS

European Union Initiative

EURASIA
PARTNERSHIP
FOUNDATION

Government Offices of Sweden
Ministry for Foreign Affairs

URBAN
FOUNDATION
for sustainable development

ՈՒՐԲԱՆ
կայուն զարգացման
հիմնադրամ

PLASTIK GERI DÖNÜŞÜMÜ.

DENEYIMDEN ÖRNEKLER

www.urbanfoundation.am

Bu kitapçık çöp toplaması ile uğraşan organizasyonlar ve kamuoyu için hazırlanmıştır. Kitapçık atık yönetimi deneyimi ile ilgili tarihsel bir bakış sunarak, modern dünyada plastik atıkların ayrılması ve geri dönüştürülmesi gerekliliğini anlatır. Kitapçıkta Ermenistan'da plastik atık toplama alanında öğrenilen belirli girişimleri, başarıları ve elde edinmiş bilgileri yer alıyor. Kitapçık ayrıca Diyarbakır'da (Türkiye) plastik atık ayrıştırma ve geri dönüşüm deneyimine yönelik bilgiler sunulmaktadır.

“URBAN” VAKFI HAKKINDA

Bu girişimin yazarı “Urban” vakfıdır. Bu örgüt 2008 yılından beri Ermenistan tüm bölgesinde toplulukların nüfusuna ve çöp toplama sorumlu olanlarına plastik atık sıralanma ve geri dönüşüm konusunda teşvik ederek, eğitim vererek, uygun kapasiteler ve altyapılar sağlayarak topluluklarla sürekli çalışmış. Bugün bu çalışma stili Alaverdiden başlayarak Ermenistanın yirmiden fazla topluluğunda dağıtılıyor veya dağıtılmış, Syunik bölgesinin Kapan topluluğunda ise plastik atık geri dönüşüm ilk atölyesi yakında faaliyete geçirilecek.

*“ Temizlendiği yerde değil,
kirletmediği yerlerde temiz oluyor. ”*

GİRİŞİM HAKKINDA

“Urban” vakfının bu girişimi amacı plastik atığın yönetim sektöründe Ermenistan ve Türkiye sivil toplum örgütleri, atık yönetimi uzmanları, sorumlu makamlarının işbirliğini teşvik etmesidir, yanısıra iş adamlarının plastik atık verimli yönetimi insan sağlığı ve çevrede şunun hacimleri ve olumsuz etkisi kısıltacak.

Türkiye plastik atık geri dönüşüm konusunda ciddi ilerleme kaydetmiş. Orada çöp geri dönüşüm sektöründe kurulmuş şirketler işletiyorlar. Ermenistan toplam evsel atıktan plastiğin ayırma ve geri dönüşüm konusunda ilk adımları atıyor.

Bu problemin iki ülke faydalı taraflarının ilgi merkezinde olması için bu girişim onları çözümler ve etki azaltma önlemlerini birlikte tartışmak ve kendilerin en iyi deneyimi değiştirmek için imkân verdi. Plastik atık geri dönüşüm sadece onun yaymasını önlemeyecek, onu kamu yararına da dönüştürecek, iş adamları ve nüfus için ekonomik fırsatlar da yaratacak. Katılımcılar

tartışmalar dışında plastik atık geri dönüşüm fabrikalarını ziyaret etti ve üretim süreciyle tanıştı (üretim süreci hakkında bilgi sahibi oldu).

Plastik atığın yönetim sektöründe iki ülkede var olan başarılı uygulama öyküleri bu kitapçıkta dahil edilmiş ve bunun sayesinde iki ülkenin faydalı tarafları kendilerin deneyimini ve becerilerini iyileştirecek. İki ülkede ilgilenen sosyal, özel ve devlet örgütleri arasında yayılacak.

“Urban” vakfı bu girişime desteklemek için Avrasya Ortaklık Vakfı, Avrupa Birliği, İsveç Dışişleri Bakanlığına teşekkür ediyor.

ATIK TOPLAMA TARİHİNDEN

Bugün çöpün çevreye ve insan sağlığına verdiği zararlar hakkında çok konuşuluyor, birçok bilgi materyalleri ve araştırmalar var. Çöp rüzgar, çöp atma yerine geçen hayvanlar, insanlar ve iş kuruluşları aracılığıyla dağıtılabilir. Yönetilmeyen çöpün olumsuz sonuçları var ve çöplüklerin çoğu daimi olarak yakılıyor.

Atık toplama problemi insanlık için çok uzun zaman önce olmuş. Farklı zamanlarda insanlar atık yönetimi ile ilgili çözümler teklif etmesini çalışıyorlar. Şunlar biriktirilerek dünya deneyimi temelinde bulunuyor.

- Hala M.Ö. 3000 yıl Girit adasında çöp bu amacıyla özel kazılmış deliklerde çıkarılıyor, ve sonra toprakla örtülüyordu.
- Bize ulaşan atık toplaması ile ilgili tıkkı bertaraf kuralları tanımlayan birinci kanunu M.Ö. 2500 yıl Atina yetkilileri tarafından kabul edilmiş. Konstantinopolis vatandaşları çöpü şehirden en azından 1.5 kilometre uzakta çıkarlarını gerekiyor.

- 11. yüzyılda Japonya'da çöpün geri dönüşümü ilk deneyimi oldu. Eski kağıt topluyor ve geri dönüştürerek yeniyi alıyordu.
- 14. yüzyılda İngiltere ve Fransa'da şehir sokakları kirlenmesi için cezalar tanımladılar.
- İngiltere'de ve Almanya'nın çok kentlerinde su havzaları yakınında çöp atmasını yasaklandı.
- 16. yüzyılda İngiltere kraliçesi atık toplaması ve dağıtması için özel vergi ayrıcalıkları verdi.
- 18. yüzyılda ABD Kurtuluş Savaşında döküm için metal atıklar toplaması ve depolaması her birinin vatanseverlik görevi düşünülüyordu, çünkü cephane için gerekli hammadde eksikliği vardı.
- 19. yüzyılda ABD'de kentleşme gelişmesi zamanında çöp hacimleri önemli ölçüde büyüdü ve şu kentsel yetkililere toplum ilk atık toplama hizmetleri yaratmaya zorladı.

- 19. yüzyılda New York'ta oturanlara çöp sıralama taahhütü verildi. Şunlar sokakta bulunan özel çöp kutularına atılıyordular. Şehirde atık geri dönüşüm ilk fabrikası inşa edildi.
- Aynı yüzyılda İngiliz Parlamentosu çöp depolama ve geri dönüşümü hakkında kanunu kabul etti. Nottingham'da çöpten enerji edinimi pratiği başlattı.

PLASTİK ÇÖPÜN GERİ DÖNÜŞÜMÜ İMKÂN LARI

Atık toplama verimli ve kapsamlı yönetimi atık sıralama ve geri dönüşümü varsayar. Modern dünyada ev çöp bileşimi değişmiş. Çevre kirlenmesi ve atık hacimlerini günlük yaşamda plastik ve polietilen membranların kullanmasıyla artmışlar. 1970'lerden itibaren ABD'de günlük yaşamda plastik şişelerin geniş kullanması başlamış.

Özellikle plastik şişelerin kullanması ekonomide gereklidir, çünkü şunlar, dedikleri gibi, kristal gibi güzel, sabun köpüğü gibi hafif, çelik gibi firma ve kırılmıyorlar. Plastik şişeler yüzde 100 geri dönüşüme tabidir. Ekonomik avantajlarıyla birlikte plastik şişelerin, geri dönüşmeme ve çevreye atılma durumunda çevrede ciddi zararlı etkisi var. Farklı bilgilere göre, yıllık 63 milyar plastik şişeler çöplüğe veya okyanusa atılıyorlar. Yıllık 2.5 milyon ton dioksin plastik şişeler üreten şirketler tarafından üretiliyor. Tüm bu iklim değişikliği ve küresel ısınmaya teşvik ediyor.

Plastik çöp doğada biyolojik aşınmaya maruz kalmıyor, ama ışık aşınmaya maruz kalıyor, hangi demektir ki zaman sırasında küçük parçacıkları bölünüyor, şunlar organik kirleticileri (bisfenol A(BPA) ve poliklorlu bifenil (PCB)) emiyor, şunlar da suyu, zemini kirleterek hayvanları ve kuşları hasta yapıyor, onlar aracılığıyla besin zinciriye giriyor ve bağışıklık, üreme ve sinir sistemlerinde kısırlık, kanser ve diğer zararlı etkilere neden olarak insan sağlığına zarar veriyorlar. Bundan dolayı bu tehlikeleri azaltmak için plastiğin geri dönüşümü gerekliliği dönüşüyor. Kaydetmemiz gibi o ekonomik hususlara göre de kârlıdır. Bugün toplam çöpten plastiğin yüzde 28'i ABD'de, yüzde 78'i Japonya'da ve yüzde 98'i Almanya'da ayrılıyor.

Geri dönüşümün modern yaklaşımlarından en dağıtılan mekanik geri dönüşümü, şunun temel adımlarından yıkama aracılığıyla organik kalıntıların uzaklaştırılması, doğraması, erimesi ve ürünler almak için gerekli özellikleri olan malzeme oluşturmasıdır. Fakat mekanik geri dönüşüm teknolojilerinin kısıtlamaları var ve plastiğin tüm türlerini değil onların kimyasal yapısı ve termal özelliklerine bağlı o şekilde geri dönüştürmek mümkündür. Bu nedenle sadece iki tür mekanik şekilde geri dönüşmeye tabidir. İşte şunlar: PET ve PE, bunlar yıllık üretilen plastiğin yüzde 9'u ve yüzde 37'yi oluşturur. Kalan sert evsel her tür plastik çöprü bu şekilde geri dönüşüme tabi değil. Onların geri dönüşümü için modern teknolojiler kullanılıyor, orneğin kimyasal geri dönüşümü, bunun sırasında termoliz aracılığıyla katalizörlerin kullanılmasıyla gaz, yakıt ve mum seçici olarak üretiliyorlar. Fakat kimyasal geri dönüşümün temel olarak enerji maliyetlerinden dolayı geniş gelişmesi yok.

Yanma ve enerji edinimi ısı şeklinde diğer versiyondur. Yanma karışık atık geri dönüşüm durumunda uygundur, çünkü sıralama olmuyor. Aynı zamanda yanmadan sonra orijinal malzemenin yeniden kullanılması imkânsız olur. O da çok enerji harcıyor.

ERMENİSTAN'DA PLASTİĞİN GERİ DÖNÜŞÜM İMKÂN LARI

Ermenistan'da farklı büyüklükte ve günlük hayat 6 deneysel topluluklarda çöp bileşimi hakkında araştırmalar gerçekleştirilmiş, bunların sonuçları toplam çöpte bulunan plastik şişelerin payı (hacim açısından) yaklaşık olarak yüzde 30'dur.

Farklı hesaplamalara göre, Ermenistan'da yıllık 6000 ton plastik şişe üretiliyor. Plastik'in sıralaması hala birkaç topluluklarda gerçekleştiriliyor. Ayrıca sıralama farklı topluluklarda farklı şekillerde gerçekleştiriliyor. Örneğin Vedi'nin ve 15 kırsal toplulukların atık toplaması temel olarak çöplüğe taşınan veya zaten yerleştirilmiş karışık çöpten yapılıyor. "Urban" vakfı tarafından Lori, Tavuş, Şirak, Gegharkunik, Kotayk, Vayots Dzor, Syunik'te gerçekleştirilen çöp sıralama programlarında çöp kaynak yanında atık üreticileri desteğiyle sıralanıyor.

Ermenistan'da atık geri dönüşüm ilk deneyimleri başlamış. Girişimci Ermenistan'ın farklı topluluklarıyla işbirliği yapan, pratik şişeler toplayan özel sektör idi. Fakat deneyim Ermenistan'da yıllık üretilen plastiğin hacimlerinin geri dönüşüm aracılığıyla kârlı iş yapmak için yeterli olmasını gösterdi. Bundan dolayı şimdi özel sektörün ilgisi şu yönünde azaltmış ve plastik çöprü eziyet etmeyerek ve hububatları ülkeden ihraç ederek kısıtlanıyor (sınırlanıyor).

Bu durum plastiğin geri dönüşüm yeni yaklaşımları aramaya başladı. Üretilen plastik eksikliğinden dolayı iş yapma sınırlı imkânlarını dikkate alınarak şimdi plastik eksikliği problemi diğer maddeleri geri dönüştürerek, örneğin kumla karıştırarak çözmeye, iş yapma yerine ise alınmış ürünü toplulukların farklı altyapı problemlerini çözmek için ayırmaya öneriliyor. Böyle ilk deneyim Kapan şehrinde gerçekleştiriliyor, orada plastik atıklardan yapı malzemeleri üretim atölyesi kurulacak.

**EN İYİ UYGULAMA HİKÂYESLERİ:
ERMENİSTAN**

PLASTİK ATIK SIRALAMASI

ALAVERDİ ERMENİSTAN'DA PLASTİK ATIK SIRALAMA ÖNCÜSÜ OLARAK

Alaverdi Ermenistan'ın kuzey doğusunda bulunan çevre sorunları olan madencilik bir şehirdir. Madencilik problemlerine ev çöp bileşiğinde olan plastiğin hacimleri sürekli büyümesiyle derinleştiren atık toplama etkisiz yönetiminden dolayı ortaya çıkan çevre ve sağlık meydan okumaları eklenmişti.

Alaverdi topluluğu sevecen ve ilerici lidere sahip olarak meydan okumaları ötesinden gelmeye hazırdı. Artur Nalbandyan Ermenistan'da ilk lisanslanmış çöplük inşaatı yönünde Alaverdi'de çalışmalarını zaten başlamıştı. Fakat tüm atık toplaması yeterli olmasından hala uzaktı. Çöp toplulukta uzun zaman kalıyor, çünkü finansal ve teknik kaynakları gerekli sıklıkla çöpün çıkarmasını tatmin etmiyorlardı. Kiralar ekonomik hesaplamasız keyfi olarak tanımlanmış, topluluk harcamaların bir parçası, kalanı oturanlardan bekleyerek kıt bütçesinin

pahasına sübvansе etmeye zorlandı. Ama oturanlar uygun hizmet sunmasından dolayı ödemişlerdi.

Çevre ve ekonomik durumuyla endişelenen topluluğun lideri yaratılmış koşullarda yaratıcı yaklaşım gösterme ve az maliyetli, alternatif çözümler bulma gerekliliğini anlayarak uzmanlar ve örgütlerle danışmaya başladı.

Ermenistan'da sıralama uygulaması hiç olmıştu. O ilk kez Alaverdi'de öneriliyordu.

Şu örgütlardan biri "Urban" vakfı Belediye Başkanına çevre ve sağlık açısından en tehlikeliden plastik atıktan başlayarak atık sıralama pratiği yatırım yapmasını tavsiye etti. O üretilen atık hacimini yüzde 30 azaltmaya imkân verecek, gelecekte ise ekonomik fırsatlar da yaratacaktı. Atık hacimini azaltarak daha yönetilebilir olacaktı.

Belediye Başkanı başlangıçta teklife şüpheci şekilde yaklaştı, çünkü sıralama nüfus desteğiyle kendi evlerinden yapmak öneriliyordu. Endişesi oturanların çöp toplama ücretlerini ödemediği, daha fazla

şehri ve çevreyi kirleyerek çöp toplama temel kurallarını korumadığından geliyordu. Ayrıca, Ermenistan'da sıralama uygulaması hiç olmuydu. O ilk kez Alaverdi'de öneriliyordu. Fakat şehrin temizliği hakkında endişelenen Artur Nalbandyan toplulukta atık sıralamasını test eden birincisi olmasını kabul etti. Belki Alaverdi'nin çevre birçok problemini kolaylaştırma arzusu da ona şu deneyimi itti.

“Urban” vakfı desteğiyle deneysel program için kaynak bulundular. Destekleyeni İsviçre İşbirliği Örgütüydü. Yoğun farkındalık ve eğitim kampanyası: topluluk görüşmeleri, nüfusla ve okullarda seminerler, yuvarlak masa tartışmaları, TV tartışmaları, sosyal reklamları gerçekleştirildi. Sonra şehrin bir parçasında toplam atık çöp kutularının yanında plastik atık için özel çöp kutuları yerleştirdi.

Sonucu Alaverdi'lileri, özellikle Belediye Başkanını şaşırttı; oturanlar plastik şişeleri özel çöp kutularında ayırıyordu. Alaverdi oturanı Rima Galstyan şunu diyor, -
“Kesinlikle sıralayacağız, çünkü atıyoruz ve sokağı, avluyu kirliyoruz, sıralandıktan sonra

ise şunlar bir şey için yararlı olabilir”. Rima Hanım nehir kıyısı mahallesinde yaşıyor. Nehirde bulunan plastik kapları sık sık görmesini diyor. Şunun için de oturanların çevre korumasına karşı sorumluluk göstermelerini sanıyor. Diğer mahalleler oturanlarının kendi mahallelerinde de plastik atık sıralama çöp kutuları yerleştirmek için Belediye Binasına isteğiyle uyguladıklarını enteresandı. Belediye Binası sıralanmış plastiği depoluyordu, şunlar plastik ihraç eden özel şirketlere satılabilir veya gelecek geri dönüşüm perspektifi için biriktirilebilirdi. Ama şehir için en önemlisi atık hacimlerinin kısıtlanması ve çevrenin plastik atıklardan kurtulmasıydı.

KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ

ÖĞRENMİŞ DERSLERİ GELECEK BAŞARI İTİCİ GÜCÜ OLARAK

Kamu-özel işbirliğinin amacı özel sektörün aracılığıyla kamu altyapıları veya kamu hizmetlerinin sağlanmasıdır. Böyle işbirliğin avantajı özel sektörün daha etkili, daha kaliteli ve daha ucuz hizmetler sunmasıdır. O özel sektörün kamu alanında finansal, teknik ve profesyonel yatırımlarını sağlıyor. Dahası, kamu alanı altyapıya karşı mülkiyet hakkını koruyor.

Kamu ve özel sektörleri atık toplama alanında da etkili şekilde işbirliği yapabilir, şu herkes için kârlı olabilir; çevre korunacak, topluluk kaliteli (etkili) hizmetler sunacak, özel sektörü kâr alacak.

2011 yılında “Eco Engineering” şirketi gelecekte geri dönüşüm ve satış için kullanılacak plastik atıkların toplama konusunda Ermenistan'ın topluluklarıyla işbirliği yapmaya başladı.

Bu işbirliği ilgilenmiş işbirliği yapan 8 topluluğa (Alaverdi, Vanadzor, Sevan, Hrazdan, Tsaghkadzor, Çarentsavan, Ararat, Dilijan) plastik atık toplaması için özel çöp kutuları yerleştirdiği yardım eden ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı ve BM Kalkınma Programı destekledi. Şehirlere plastik sıkıştırma gerekli ekipmanları verildiler.

Farklı değerlendirmelere göre, Ermenistan'da kârlı geri dönüşüm fabrikaları kurmak için yeterli olmayan yıllık 6000 ton polietilen tereftalat biriktiriliyor.

“Eco Engineering” müdürü Harutyun Petrosyan, şirketin 2009 yılından itibaren plastiğin geri dönüşüyle uğraşmaya başladığı, topluluklardan toplanmış plastiği

Sıkıştırılmış plastik atıklar, geri dönüştürülmüş atıklardan alınmış küçük atıklar - “Eco Engineering” fotoğrafları

renklere göre sıralayan, yıkayan ve parçalayan fabrika kurduğu hakkında anlatıyor. Şirketi geri dönüştürülmüş atıklardan Romanya, Bulgaristan, son zamanlarda Almanya'ya da ihraç edilen küçük atıklar alıyordu. "Eco Engineering" plastik Őişşelerin büyük miktarda (çok sayıda) toplama durumunda bu alanda yatırımlar yapmaya hazırđı.

Bu işbirliğinin belli başarısı vardı:

- Bu işbirliği toplulukların özel sektörle işbirliği yaparak atık toplamasını önemli ölçüde geliŐtirebilmesini gösterdi.
- Topluluklar büyük değil, ama belli kâr aldılar, ve "Eco Engineering" bir ton plastik Őişşeler için topluluklara 70.000 dram ödüyordu.
- Őirkette toplanmış plastik Őişşeler uygun geri dönüŐtürüldükten sonra ihraç ediliyordular.

Bu işbirliği yararlı dersler öğrenmeye de yardım etti.

Plastik atıklar geri dönüşümü tüm dünyada kârlı iş düşünülüyor. Farklı değerlendirmelere göre, Ermenistan'da kârlı geri dönüşüm fabrikaları kurmak için yeterli olmayan yıllık 6000 ton polietilen tereftalat biriktiriliyor. "Eco Engineering" Şirketi yıllık yaklaşık 1000-1500 ton plastiği geri dönüŐtürüyordu.

Şirketin müdürü, - "Bugün toplama büyük hacimleri olmadan dolayı iş bu anda çok kârlı değil. Sırı hacimlerde dir", - dedi ve Şunu ekledi: "Yabancı Şirketleri plastik atıklardan geri dönüştürülmüş hammaddenin almasıyla ilgilenmiş, çünkü geliŐmiş ölkelerde üreticilerin kendi faaliyetlerinde sadece geri dönüştürülmüş hammadde kullanma gerekliliği hakkında bir dizi kanun var. Yerel Şirketler ise gerekli hacimleri sağlayamaz."

Öğrenmiş bu dersler Ermenistan'da plastiğin geri dönüşüm alternatif çözümleri bulmaya yardım etti. Deneysel projesi Kapan'da gerçekleştiriliyor.

ÇÖP GERİ DÖNÜŞÜMÜ

MEYDAN OKUMADAN İMKÂNA KADAR: KAPAN, ERMENİSTAN

Ermenistan bölgelerinde 2010 yılından beri daha fazla topluluklar insan sağlığına ve çevreye plastik çöp zararlı etkisini anlayarak plastik çöpü toplam çöpten ayırmaya başladılar. O çöp toplamasını kendi topluluklarında daha etkili bir şekilde organize etmeye imkân vermişti.

Şu topluluklardan Syunik bölge merkezi Kapandı. Bu topluluk plastik kapların sıralamasını zaten test etmişti. Çoklu kullanım torbaları kullanmasını teşvik ederek polietilen torbalara karşı mücadele başlamıştı.

Kapan Belediye Başkanı:
"Plastiğin ev çöpte görünmesi gerekmiyor, plastiğin ayrılmış şekilde plastik için sağlanan çöp kutularında görünmesi gerekiyor".

Ermenistan'ın diğer toplulukları gibi, burada da problemi topluluk fonlarıyla çözmek için

imkânları kitti, bu nedenle alternatif kaynaklar bulmamız gerekiyordu.

Kapan Belediye Binası takımı topluluk lideri Aşot Hayrapetyan liderliğinde "Urban" vakfı, BM Kalkınma Programı, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı ile işbirliği yaparak şu işi başladılar. Aşot Hayrapetyan bu konuda emindir: "Plastiğin ev çöpte görünmesi gerekmiyor, plastiğin ayrılmış şekilde plastik için sağlanan çöp kutularında görünmesi gerekiyor". Deneyim başarılı oldu, nüfus girişimi destekledi ve plastik çöpü şunun için sağlanan özel çöp kutularında ayırmaya başladı.

Fakat toplanmış plastikle ne yapmalı?
Ermenistan bir dizi topluluklarında plastiğin sıralama uygulaması zaten olmasından dolayı Kapan ayrılmış plastiği depolayarak, sonra ise plastiğin toplamasıyla ve ihracatıyla uğraşan özel şirketlerine teslim ederek şu deneyimi takip etti. Diğer topluluklara karşı birazcık teknik avantajına sahip olarak ayrılmış plastik hacimleri daha etkili depolamak ve taşımak için küçültülüyordu.

Neyin için plastik atıkları teslim etme yerine geri dönüştürmemek? Tüm dünyada şunlardan diğer ürünleri alıyorlar ,değil mi, dahası geri dönüşüm kârlı iştir. Bu soruyu çok toplulukta, aynı zaman Kapan'da yükseltiliyordu. Cevabı Ermenistan'da plastiğin üretim hacimlerindedir; şunlar kârlı iş için yeterli değildi.

Büyükelçi Piotr Svitalski, AB:
"Plastiğin yapı malzemesini dönüştürme fikrinin olumlu sonuçlar olacağı, yeni iş ilanları oluşturulacağı ve en önemlisi sokaklar, parklar ve tarlaların Kapan'da daha temiz olacağı umutum var".

Fakat Kapan Belediye Binasını iş yapmak istemiyordu. "Urban" vakfı tavsiyesine göre topluluk konseyi plastikten topluluk altyapıları gelişmesine yönlendirilecek yapı malzemesi almaya karar verdi. Üretim için plastik çöp eksikliğini dikkate alarak onun kumla sadece karıştırması ve kaldırım döşemeleri, bordür taşları, çatı malzemeleri ve diğer şeyler alması gerekiyordu.

Böylece herkes kazanacaktı; doğa kendi için tehlikeli plastikten kurtulacak, insan sağlığına tehdit eden tehdidi önlenecek, topluluğun atık toplaması daha etkili şekilde gerçekleştirilecek, topluluk altyapıları geliştirilecek ve iş ilanları oluşturulacaktılar. Gelecek profesyonel araştırmalar bu şekilde alınan yapı malzemesinin standart yapı malzemesine kıyasla piyasada çok rekabetçi olduğunu gösterdiler.

Avrupa Birliğine bu fikri ilgilendi ve şunun gerçekleştirilmesini desteklemeye karar verdi. Plastik için sağlanan özel çöp kutuları, çöp ve üretim özel hattı yatırım yapıldı.

Girişim hala tamamlanmış değil, ama zaten geçmiş yolu, topluluk kararlılığı ve taahhüdü, farklı ortaklarla işbirliği, yapılmış yatırımları başarının kaçınılmaz olacağı hakkında tanıklık ediyorlar (olacağını gösteriyorlar). Plastik geri dönüşümünden alınmış ilk inşaat ürünlerini çok yakında almaya bekleniyor.

Ermenistan'da AB Delegasyonu Başkanı, Büyükelçi Piotr Svitalski şunu kaydetti: “Plastiğin yapı malzemesini dönüştürme fikrinin olumlu sonuçlar olacağı, yeni iş ilanları oluşturulacağı ve en önemlisi sokaklar, parklar ve tarlaların Kapan'da daha temiz olacağı umutum var”.

Üretim hattını başlattıktan sonra Kapan'da temel olarak işsizler için 35 iş ilanlarının açılmasını planlanıyor.

**PLASTİK ATIK AYRILMASI
KIRSAL TOPLULUKTA**

EN BÜYÜK KIRSAL TOPLULUK ATIK TOPLAMA ALANINDA YENİLİĞİYLE BİRİNCİSİYDİ

Ermenistan'ın kırsal topluluklarında uygun atık toplaması gerçekleştirilmiyor. Birçok sebep hakkında bu kitapçıkta konuşuluyor, şunlar: yönetim stratejisi, finansal kaynaklar, tanımlanmış çöp kutuları, çöp sıralama kültürü, çevresel düşünce tarzı, aynı zaman özel sektör ile etkili işbirliğin yokluğu.

Topluluk lideri Artsrun Igityan çok topluluk liderleri gibi topluluğun atık toplama problemi düzenlemesiyle endişeliydi. Topluluğu uzun yıllar yöneterek problemini tanıdıktı, ama standart yaklaşımlar etkili değildi. Bu konuda da onun yıllar deneyimi yardım etti. Topluluk lideri uluslararası ve yerel kalkınma örgütleriyle daimi olarak işbirliği yapıyordu, şunun sayesinde topluluğun bir dizi altyapısı yenilikçi ve etkili çözümlerle geliştirildiler. Artsrun Igityan bu yolu çöp toplama konusunda da seçti.

Topluluk "Urban" vakfı ile işbirliği yaparak çöp toplama stratejik planı, ekonomik olarak temellendirilmiş ve hesaplanmış tarife, kiralardan tahsil edilme ve hesaplama aracına sahip oldu. En önemli yeniliği plastik çöpün evsel toplam çöpten sıralamasıydı.

Norveç Büyükelçiliği desteğiyle plastik atık sıralama özel çöp kutularını satın alındılar. Şunlar 26 idi, tüm topluluk için hala tatmin edici değildi, ama atık hacimleri azaltması ve plastik çöpün yeniden kullanması için mükemmel başlangıçtı. Akhuryan topluluğu da plastik için özel çöp kutularının satın alma konusunda kendi finansal yatırımını yaptı.

Ermenistan'ın en büyük kırsal topluluğu onlarca kentsel topluluğundan da ileriye giderek plastik çöpü sıralamaya başlayan kırsal topluluklardan birincisiydi:

Fakat çöp kutuları yerleştirmesi tatmin edici değildi, plastik atık sıralaması için topluluk oturanları da işbirliği yapmalıydılar. Artsrun Igityan Akhuryan'lıların, problemin önemini anlama ve girişimi destekleme konusunda

emindi: “Şu kültürü öğreneceğiz, ve plastik şişeleri özel çöp kutularında yerleştirmek için ayıracağız. Bu nüfusa yönlendirilmiş hem dilekçem hem de talebimdir”.

En iyi koşulların sağlanması durumunda bile nüfusun çevresiyi, topluluğunu temiz tutmak istememesi durumunda herhangi bir girişimin başarıya sahip olmamasını sanan “Urban” vakfı uzmanları da nüfusun katılımı ve desteğini çok vurguluyordular. Uzmanlara göre Akhuryan'da üretilmiş plastik atık ayrılması için yaklaşık 50 özel çöp kutusu gerekiyor, şunlardan 26'yı zaten yerleştirilmişti. Özel çöp kutuları olmayan mahallelerde topluluk hizmet servisinin plastik çöpü kolayca kaldırmaları için

oturanlara plastik şişelerin çuvallarda ayrılması ve toplam atığın çöp kutuları yanında yerleştirilmesini tavsiye ediliyordu.

Topluluk, gençlerin çabalarıyla yürüyüş kampanyaları organize ederek ve nüfusun topluluğu desteklemesi ve plastik çöprü ayırmasını yüreklendirerek nüfusun farklı katmanlarıyla yakından çalışmaya başladı. Hem çocukların hem yetişkinlerin katıldığı topluluk Cumartesi günlükleri de organize edildiler. Topluluğun farklı kısımlarında nüfusa plastik atığın ayrılması ve özel çöp kutularında yerleştirilmesi hakkında bilgilendiren tabelaları yerleştirildiler. Bu olaylara paralel plastik atık için sağlanmış çöp kutuları yerleştirildiler.

Sakinler plastik çöpü ayırmaya ve özel çöp kutularında yerleştirmeye başladı. Topluluk hizmet servisi plastiği topluyor ve depoluyordu. Şunların gelecek kaderiyle ilgili iki çözüm vardı: ya gelecek olası geri dönüşüm için depolamaya devam etmek ya da plastiğin ihracatıyla ve geri dönüşümüyle uğraşan özel şirketlere teslim etmek. Çöp kutuları problemini de çözüldü. "Urban" vakfı tavsiyesine göre Akhuryan topluluğu BM Kalkınma Programına başvurdu ve diğer mahalleler için ek çöp kutuları aldı.

Bu girişim başarılı oldu. "Urban" vakfından Armine Tuhikyan şunu kaydediyor: "Biz Akhuryanın nüfusuna cevap vermesi ve plastik çöpün sıralama önemini anlaması için teşekkür ederiz. Bugün Akhuryanda özel çöp kutuları yerleştirilmiş, oraya gerçekten plastik atılıyor. İnsanların plastiği ayırmaması ve karışık çöpü atması endişemizi neyse ki, gerçekleştirmedi". Burada insanlar plastiğin toplaması, toplam çöpten ayırması ve sağlanmış çöp kutularında yerleştirmesini anladı. Dahası, Akhuryan topluluğu zaten çok yerleşim yeri olan topluluk olarak başarısından ilham alınarak topluluğun diğer yerleşim yerlerinden de plastik çöpün sıralanması ve toplanmasına başlamış.

TOPLULUKLARARASI İŞBİRLİĞİ ÇÖP TOPLAMASI GERÇEKLEŞTİRİLME BİÇİMİ OLARAK:

“Vedi topluluklararası birleştirilmesi” deneyimi

Ermenistan'ın adeta tüm yerleşim yerlerinde birkaç kentsel topluluklarının dışında etkili çöp toplamasını gerçekleştirmek hala mümkün değil. Problemler neden-sonuç bağlantılarla bağlanmışlar: kaliteli hizmetin sunulmasından dolayı tahsil edilme düşüktür. Yatırımlar yapmak için topluluk bütçesinin kısıtlı olmasından dolayı kaliteli hizmet sunulmuyor, tanımlanmış tarifenin ekonomik olarak temellendirilmiş olmaması ve düşük olmasından dolayı ise tahsil edilmiş miktar tatmin edici değil. Ekonomik olarak tanımlanmış tarifenin durumunda nüfus daha büyük miktar ödemek zorunda kalacak. Ermenistan'ın, özellikle adeta tüm

kırsal yerleşim yerlerinin az nüfusu var, bu nedenle hizmetin oto-maliyet kurtarması için gereken miktar nüfus için büyük yükü oluşturabilir.

Uygun yatırımları özel sektör sağlayabilir, ama az nüfus olan bir kırsal topluluğun kârlı faaliyeti sağlayamaması için yapmıyor. Özel sektöre daha çok yerleşim yerleri ve daha yoğun nüfus olan faaliyetin daha büyük coğrafi bölgesi gerekiyor. Dahası, özel sektör tahsil edilme, nüfusla hiç bir şey yapması, uygun altyapı yatırımları yaparak hizmeti sunmasını tercih edecektir.

Topluluklar yatırım giderlerini karşılamak için özel sektöre düzenli olarak ödemeliler. Ödeme için topluluk yükünü hafifletmek için hem topluluğa hem de özel sektöre çöp toplaması hizmet sunumu anlaşmasının uzun süreli olması kârlıdır. Gerçekliği, hizmet sunanla toplulukların sadece bir yıllık anlaşma imzalamasıdır, bunun uzatılması ve uzatılmaması mümkündür. Bu uygun yatırımlar yapmak , çöp toplaması gerçekleştirmek, daha fazla şu davayı ele geçirmek için verilen toplulukta özel sektör ilgisini önemli ölçüde azaltıyor.

Vedi topluluğu yukarıdaki problemleri anlayarak komşu kırsal topluluklarla anlaşma yaptı, ve 15 topluluk etkili çöp toplaması gerçekleştirmek için işbirliği yapmaya karar verdiler. “Vedi topluluklararası derneği” topluluklar birliği oluşturuldu. “Vedi topluluklararası derneği” 2010 yılından beri 15 topluluk (Vedi, Aygavan, Aralez, Daştakar, Eghegavan, Ginevet, Goravan, Nor, Kyurin, Nor Ughi, Norakert, Sisiavan, Surenavan, P. Vedi, Lusarat, Şaghap) toplamasını gerçekleştiren “Temiz ülke” SSS’ni oluşturdu.

Topluluklar liderleri kendi kaynaklarıyla çöp toplaması gerçekleştiremesini kabul ediyorlar. “Temiz ülke” SSS Başkanı Yura Harutyunyan şunu kaydediyor: “Çöp yapısı çok karmaşık, kırsal çöp diğer konu, kentsel çöp de diğer konudur. Bir ayrı topluluk böyle çöp toplaması gerçekleştiremez, şimdi şirketimize yıllık 1 milyon dram öderseler, ayrı şekilde gerçekleştirme durumunda 2 milyon dramla böyle hizmet sunamaz.”

Örgüte başlangıç tempo vermek için ABnin sağladığı desteği gerekiyordu. Gerekli

**“Temiz ülke” SSS müdürü
Yura Harutyunyan:**

“Nüfusa yeşil ve siyah çuvalları bölüyoruz: yeşil çuvalda kağıt, polietilen ve plastiği , siyah çuvalda ise karışık evsel çöpü dolduruyorlar. ... Çöp kamyonları ... atığı topluyor ve yeni çuvallar veriyorlar. ...”.

altyapılar sağlandılar: Çöp kamyonları, çöp kutuları satın alındı, Daştakar topluluğu idari sınırında da çöplüğü kurmak için test edilmiş ve çitle çevrili 5 hektar arazi alanı verildi.

“Vedi topluluklararası derneğinde” giren topluluklar “Temiz ülke” SSS koordine etmesiyle plastik atıkları sıralayan Ermenistan'ın birkaç topluluk arasındadır. Var olan en iyi kipe takip ederek ve uluslararası örgütlerle işbirliği yapmaya devam ederek örgüt ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı/“Counterpart International” ve BM Kalkınma Programı desteğiyle plastik atıklar ayrılma özel çöp kutularını yerleştirdi. “Temiz ülke” SSS Ermenistan'da atığı polietilen çuvallarla toplayan tek şirkettir.

Yura Harutyunyan şunu kaydediyor: “Nüfusa yeşil ve siyah çuvalları bölüyoruz: yeşil çuvalda kağıt, polietilen ve plastiği , siyah çuvalda ise karışık evsel çöpü dolduruyorlar. Çöpü açıkta tanımlanmış programla topluyoruz. Çöp kamyonları topluluklardan her birinde haftada bir-iki kez dolaşüyor, çöpü topluyor ve yeni çuvalları sağlıyorlar.Vedi şehrinde her gün çöp toplaması gerçekleştiriliyor”. Plastik atıklar çöplüğe taşınmış karışık evsel çöpten de ayrılıyorlar.

Şirket evsel çöpü sıralıyor, ama hala geri dönüştürmüyor. “Temiz ülke” SSS müdürü şunu diyor: “2011 yılından beri anladım ki bu çöplükte şunu yerleştiremeyiz. Amacımız çöpün çöplükte toplanmaması ve geri dönüştürülmesidir”.Şirket BM Kalkınma Programının sağlayan hibeyle atık geri dönüşüm atölyesini inşa ediyor.Atölye kurulacak, üretim hattı yerleştirecek, atık sıralanacak ve geri dönüştürülecek. Yura Harutyunyan şunu diyor: “Gelecekte fabrika önünde sera inşa etmek, çöp geri dönüşümünden gaz almak ve gazla serayı ısıtmak planlıyoruz”. Bu, gerçekleştirmek için büyük paralar gerektiren programdır, gerçekliği olması durumunda ise o Ermenistan'da atık geri dönüşüm ilk atölyelerinden birini olacak, bu şekilde çöplüklerden kurtulma problemi çözülecek.

BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ PLASTİK ATIK YÖNETİM ALANINDA

IJEVAN (ERMENİSTAN) VE BOLNİSİ (GÜRCİSTAN) ŞEHİRLERİ DENEYİMİ

İşbirliği çöp toplama alanı problemleri için çözümler bulmaya anlaşılmaya varan komşu ülkelerin iki sınır Belediyesi arasında bulunma anlamıyla özeldi. Ayrıca, yenilik olarak iki topluluk plastik atık sıralama pratiğini ilk kez yatırım yaptılar. Girişim “Urban” vakfı danışmanlık desteğiyle ve Ermenistan ve Gürcistan sivil toplumuyla işbirliği yaparak Ijevan topluluk konseyine aitti. O Ijevan topluluk konseyi için uluslararası işbirliği değerli deneyimiydi. Topluluk konseyleri kendilerin önündeki birkaç sorunlardan her birinin çözmesi için genel metodoloji ve gerçekleştirme adımları birlikte işlediler. Toplulukların nüfusu katılımı, bilgilendirmesi ve eğitimi girişimin akseniydi.

- Bu işbirliği sonucunda Ijevan ve Bolnisi topluluk konseylerinin birlikte işlenmiş ve tanımlanmış çöp toplama stratejilerini zaten var.
- Plastik atık sıralanması nüfus desteğiyle iki toplulukta zaten gerçekliktir.
- İki topluluk tüm okullarında öğretmenler ve öğrenciler çevre temel bilgileri, insan sağlığına ve çevreye plastik atık zararlı etkisi hakkında da dahil aldılar.

Ermeni-Gürcü ortak girişimi vatandaşlar katılımının çöp toplama farklı problemleri ile ilgili nüfusu bilgilendirmek ve onları müttefik, muhalif değil yapmaya çalışmak için önemli olduğunu kanıtladı. Aktif vatandaşlar kendi topluluklarında çöp

toplama problemleri çözme yolları önerme süreçlerine katıldı, vatandaşların davranışında etkileyerek ve topluluk nüfusunu toplam problemin ortak çözümü etrafında birleştirerek Cumartesi günlükler, çevre temalarıyla yürüyüşler organize ettiler.

Daha fazlası öğrenmek
için bu videoyu izleyin:

PLASTİĞİN GERİ DÖNÜŞÜMÜ TÜRKİYE'DE

Bugün Türkiye'de plastik atıkların geri dönüşümü başarılı bir iştir. Geri dönüşüm için plastik atıkların toplanması 1989 yılından başlamıştır. Yasal yükümlülüklerin olmamasına rağmen ilk adımlar Türkiye'nin Adana şehrinde yapıldı. İlk Pet şişeleri geri dönüşümü fabrikasında SASA'nın (Artenius Türkpet) tarafından Adana'da bir yılda 30 bin ton pet şişenin geri dönüşümü yapılıyor. Aynı zamanda 1991 yılında SASA'nın da kurucu üye olduğu ÇEVKO vakfı kuruldu. Yeni kurulan vakfının amacı toplumda çevre bilinci ve farkındalığın arttırması ve bu sektörün sorunlarıyla ilgilenmesiydi.

2001 yılından atıkların geri dönüşümü için geniş ölçekli projeler gerçekleştiriliyor. Geri dönüşümden başka ürünlerin alınması büyük çapta arttı ve yüksek miktara ulaştı. Evsel atıklarda yüzde 50'si plastik atıklar oluşturur. Ülkede yılda 900 bin ton oluşturulan plastik atıkların yüzde 40'ı ekonomiye döner.

Plastiğin toplanması, ayırması ve geri dönüşümle ilgilenmek isteyen gerçek ve tüzel kişilerin,devletin ilgili kurumundan lisans alması gerekiyor. Böylece ülkede toplama merkezleri, plastiği alan şirketleri ve geri dönüşüm tesislerivar.

Doğa Koruma Bakanlığı lisans alan Şirketlere özel destek veriyor. Ayrıca Anayasa atığın geri dönüşüm sektörüne dahil edilmiş işlerin verimliliğine katkı sağlayan yatırımları teşvik ediyor. Anayasa yatırımcıların ayrıcalıklı faiz oranları, vergi ve sigorta ayrıcalıkları sağlayarak kredi kaynaklarının dahil edilmesini sağlıyor.

Plastik atığın geri dönüşümü ve yeniden kullanılmasından Türkiye'de yakıt dahil olmak üzere tepsiler, borular, dış giyim eşyası (25 adet 2 litrelik Pet şişelerinin geri dönüşümünden dış giyim eşyası elde edebilir), uyku tulumu (35 adet 2.5 litrelik şişelerin geri dönüşümün sonucunda), araba parçaları, tarımda uygulanan seralar, dikiş üretiminde kullanılan lifler, konteynerler, ambalaj kutuları üretiliyor.

EN İYİ DENEYİM HİKAYESİ: TÜRKİYE

Çevsan Geri Dönüşüm Limited Şirketi

Fabrika geri dönüşüm çalışmasına 2005'te başladı. O yıllarda kamuoyunun geri dönüşüm hakkında az bilgisi vardı. Şehirde toplanan geri dönüşüme tabi tutulan atıklar başlangıçta çöp toplayanlardan alınıyordu. Doğa Koruma Bakanlığı'ndan lisans alarak belediyelerle şehrin atıkların toplama hakkında anlaşmalar imzalandı. Belediyelere bununla ilgili herhangi bir ödeme yapılmadı. Atık ayrılması hemen başladı. Her iş yerinde ve kamu binasında doğa koruma mühendisleri ile bilgilendirme toplantıları yapıldı. Bu atıklar için ayrı-ayrı küçük ve modaya uygun çöp kutuları yapıldı. Bununla birlikte çöp sahalarında plastik, cam ve kağıt ayrılması yapıldı ve toplandı. Daha sonra ayrılan atığı Çevsan şirketine verilmiş çöp kamyonlarıyla toplanmaya başladılar. Her çöp kamyonu 2 kişilik grupla çalışıyordu. Şu an şirket büyük yerleşim yerlerinde ve hatta evlerde özel çöp kutuları yerleştirerek yerleşim yerlerinden ve evlerden ayrıştırılan atıkları düzenli olarak topluyor. Şirket,

toplanan atıkları ilgilenen şirketlere satıyor, plastik atıkları ise kendi fabrikasında geri dönüştürerek granüllere dönüştürüyor sonra da satıyor. Böylece üretim artmaya devam ediyor.

Ayrıştırılan atıklar iş yerlerinden, kamu binalarından, sosyal ve yerleşim alanlarından şirket personelinin aracılığıyla toplanıp ve çöp kamyonlarıyla Çevsan'ın fabrikalarına götürülüp personel yardımıyla ayrılıp sıkıştırılıyor.

İlk dönemde belediyeler ücret almıyorlardı ancak sektörde aktörlerin büyümesi ve rakip

şirketlerin ortaya çıkmasıyla birlikte belediyeler, şirketlerin seçimi için yarışmalar düzenlemeye başladılar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ise kazanan şirketlere lisans verdi. Bu durum şirketler için ek masraflara sebep oldu.

Atıkların ayrıştırılması iş yerlerinde, kamu binalarında, sosyal ve yerleşim alanlarında, okullarda yerleştirilen plastik, cam ve kağıt için öngörölmüş özel çöp kutularında yapılıyor. Bunların ayrıştırılmaması halde cezai sorumluluk öngörölmemiş.

Bütün bu çalışmalar kamu tarafından destek alınıyor. Kamuyu bilgilendirme amacıyla ulusal ve yerel televizyonda reklamlar gösteriliyor.

Toplanan atıkların büyük miktarına karşı Çevsan şirketine para desteği gösteriliyor. Bunu Türkiye Çevre Koruma Vakfı (TÜÇEV) ve Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO Foundation) gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı örgütler gerçekleştiriyorlar. Devlet sadece atıkların geri dönüşüm şirketlerine değil farklı alanlarda yatırım yapan tesislere de

vergi ve sigorta ayrıcalıkları veriyor. Çöpün geri dönüşümü büyük çaba ve istihdam gerektiren bir alan olduğu için devlet atık geri dönüşüm tesislerine destek veriyor. Örneğin bazı zamanda farklı projelerle kaliteli çalışanlar için maaş sağlıyor.

Üretimimizin büyümesi ve daha da temiz ayrıştırılmış çöp alması için ilk önce Avrupa'dan (Almanya dahil) ayrıştırılmış şekilde çöp elde etmesi gerekiyor ve atıkları ayrıştırarak granüllere dönüştürüyoruz. Avrupa'dan gelen çöp daha temiz oluyor ve

kazanç sağlıyoruz.Çevsan şirketi üretim hacmini arttırma amacıyla bütün Avrupa'dan (özellikle Almanya'dan) granüllere dönüştürme ve satma amacıyla daha önce ayrıştırılmış çöp alıyor. Avrupa'da ayrıştırılmış atıklar daha temiz ve daha büyük kazanç sağlıyor.

Nüfüsü bilgilendirmesi Çevsan'ın çalışmasının önemli bileşenlerinden biri.

Şirketin Halk'la İlişkiler Dairesi ve mühendisler, belediyeler, üniversiteler, Belediye Meclis Üyeleri, diğer ilgili kurumlar tarafından başta okullar olmak üzere bilgilendirme çalışmaları ve eğitim kursları yapılıyor. Şirketin yurt dışındaki şirketlerle temasları olduğu için uzun vadeli projeleri var ve sektördeki uluslararası bilir kişileri ve uzmanlarıyla çalışıyor.

ERMENİSTAN VE TÜRKİYE ARASI TECRÜBE DEĞİŞİMİ

“Temiz Diyalog: Ermenistan ve Türkiye'nin sivil toplum kuruluşları ve uzmanlar arasında plastik atıkların yönetmesinin en iyi tecrübe değişimi” projesi iki ülke uzmanları arasındaki işbirliği için harika bir fırsattı. Türkiye'nin Diyarbakır (Tigranakert) şehrinde iki görüşme yapıldı (Mart ve Haziran aylarında). Bunun sonucunda Belediye Meclis Üyeleri, çevre koruma sivil toplum kuruluşları temsilcileri, plastik atıkların yönetmesi uzmanları, plastik atıkların ayrıştırması ve geri dönüşüm alanındaki iş adamları arasında işbirliği temelleri atıldı. Ziyaretler Ermenistan temsilcilerine sadece Diyarbakır şehrinde çok sayılı ve uzun bir hikayesi olan plastik geri dönüşüm fabrikalarını ziyareti başta olmak üzere Türkiye'de plastik atıkların yönetmesi uzun süreli deneyimi tanımaya imkan sağladı. Ziyaret sırasında alınan pratik bilgilerini Ermenistan'da uygulama amacıyla sektör sorunlarının çözülmesine yönelik görüşmeler yapıldı.

İşbirliği temellerini daha da pekiştirmek için Eylül ayında Ermenistan'da bir görüşme yapmaya karar verildi. Bu ortak bir tartışma yapmak için harika bir fırsattı. Ermenistan'ın çeşitli bölgelerinden Belediye temsilcileri, sivil toplum, doğa koruma toplum kuruluşları temsilcileri, iş adamları, Türkiye Diyarbakır şehrinden Ortadoğu Sanayici ve Girişimci İş Adamları Derneği (OSKİAD), Diyarbakır Ticaret Sanayi Odası'nın ve Diyarbakır Çevre Koruma Birliği üyeleri ve tabii projeye finansal destek sağlayan örgütleri Ermenistan'da AB heyeti, İsveç elçiliği, Avrasya İşbirliği Vakfı temsilcileri Yerevan'a geldiler.

Plastik atıkların yönetme sorunu iki ülke faydalı taraflarını ilgi alanında olduğu için bu ziyaret, sektördeki sorunların ortak tartışması ve en iyi tecrübe deneyimi, işbirliğinin gelecek imkanları üzerine diyalog yapmak için imkan sağladı.

SUPPORT TO THE ARMENIA-TURKEY
NORMALISATION PROCESS

European Union Initiative

EURASIA
PARTNERSHIP
FOUNDATION

Government Offices of Sweden
Ministry for Foreign Affairs

Bu kitapçık “Ermenistan-Türkiye Normalleşme Süreci Destek Programı” (ATNP) kapsamında, Avrupa Birliği ve İsveç Dışişleri Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanmıştır. Yayın içeriğinin tüm sorumluluğu “URBAN” Sürdürülebilir Kalkınma Vakfı'na düşmektedir. Kitapçığın metni Avrupa Birliği'nin, İsveç Dışişleri Bakanlığı'nın, Avrasya Ortaklık Vakfı'nın veya Program yürütücüsü Konsorsiyum'un diğer üyelerinin görüşleri ile eşleşmeyebilir.